

DR KATARZYNA TRZPIOŁA

KSR

KRAJOWE STANDARDY RACHUNKOWOŚCI

Praktyczne zastosowanie, przykłady księgowania

Zawiera najnowszy KSR nr 14

BIBLIOTEKA FINANSOWO-KSIĘGOWA

PORTAL **FK**.PL
SERWIS DLA KSIĘGOWYCH

DOKUMENTACJA KSIĘGOWA

RACHUNKOWOŚĆ I PODATKI DLA PRAKTYKÓW

Cenne źródło informacji
i praktycznych wskazówek

- ✓ szeroki zakres fachowej wiedzy,
- ✓ skutki zmian w przepisach,
- ✓ komentarze doświadczonych ekspertów,
- ✓ informacje praktyczne,
- ✓ przykłady „z życia wzięte”,
- ✓ gotowe schematy księgowania,
- ✓ najwyższa jakość merytoryczna.

PRZETESTUJ
za **0** zł

ZAMÓW BEZPŁATNY EGZEMPLARZ

tel. 22 518 29 29 lub na www.rachunkowoscipodatki.wip.pl

Masz pytania? Skontaktuj się z naszym Centrum Obsługi Klienta: email: cok@wip.pl

KRAJOWE STANDARDY RACHUNKOWOŚCI 2022

**Praktyczne zastosowanie
Przykłady księgowania**

Spis treści

KSR 1.	„Rachunek przepływów pieniężnych”	9
KSR 2.	„Podatek dochodowy”	69
KSR 3.	„Niezakończone usługi budowlane”	129
KSR 4.	„Utrata wartości aktywów”	143
KSR 5.	„Leasing, najem i dzierżawa”	223
KSR 6.	„Rezerwy, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, zobowiązania warunkowe”	293
KSR 7.	„Zmiany zasad (polityki) rachunkowości, wartości szacunkowych, poprawianie błędów, zdarzenia następujące po dniu bilansowym – ujęcie i prezentacja”	357
KSR 8.	„Działalność deweloperska”	381
KSR 9.	„Sprawozdanie z działalności”	397
KSR 10.	„Umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym oraz umowy koncesji na roboty budowlane lub usługi”	429
KSR 11.	„Środki trwałe”	463
KSR 12.	„Działalność rolnicza”	509
KSR 13.	„Koszt wytworzenia jako podstawa wyceny produktów”	529
KSR 14.	„Kontynuacja działalności oraz rachunkowość jednostek przy braku kontynuowania działalności”	577
	Stanowisko KSR w sprawie rozrachunków z kontrahentami	601

Wstęp

Ustawa z 29 września 1992 r. to uniwersalny „kręgosłup” dla rachunkowości podmiotów prowadzących różne rodzaje działalności. Ma zastosowanie i dla podmiotów komercyjnych, i niekomercyjnych, finansowych i niefinansowych, mikro, małych i bardzo dużych. Musi więc regulować problematykę w taki sposób, aby była ona możliwa do zastosowania w różnych sytuacjach. Regulacje uor kierowane na jedne podmioty nie mogą ograniczać innych. To zadanie jest zrealizowane, ale w praktyce wiele jednostek (a właściwie ich kierownicy i służby księgowo) stają przed problemem, jak w konkretnej sytuacji zinterpretować i zastosować określony przepis uor. Aby jednostkom pomóc w rozwiązywaniu tych dylematów, podpowiedzieć rozwiązanie, dzięki któremu pokażą wiernie i rzetelnie swoją sytuację, powstają Krajowe Standardy Rachunkowości. Ich celem jest objaśnienie przepisów uor. Komitet Standardów Rachunkowości zawsze działa w granicach przepisu uor, nie kreuje rozwiązań, które nie są z nią zgodne, nawet jeśli takie są postulaty praktyki gospodarczej.

Zgodnie z art. 10 ust. 3 uor w przypadku braku uregulowania w przepisach rachunkowości zasad klasyfikacji, wyceny lub prezentacji określonej transakcji lub innego zdarzenia występującego w jednostce, kierownik jednostki – ustalając przyjęte zasady (politykę) rachunkowości – może korzystać z Krajowych Standardów Rachunkowości, a w razie ich braku – z MSR.

Nie jest więc obligatoryjne stosowanie Krajowych Standardów Rachunkowości przy formułowaniu zasad (polityki) rachunkowości przez jednostkę. To wybór kierownika jednostki (jako osoby odpowiedzialnej za rachunkowość). Ale stosowanie Krajowych Standardów Rachunkowości w sprawach nieuregulowanych przepisami o rachunkowości prowadzi do przyjęcia rozwiązań, które uznaje się za zapewniające rzetelne i jasne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego jednostki.

Najważniejsze zasady rachunkowości muszą być ujęte we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego. Tam też każda jednostka, która stosuje KSR, ujawnia informacje o ich stosowaniu.

Jednostka potwierdzająca przyjęcie Krajowych Standardów Rachunkowości jako jej zasad (polityki) rachunkowości zobowiązuje się stosować standardy, w sprawach nieuregulowanych ustawą. Nie jest właściwe powoływanie się na

stosowanie Krajowych Standardów Rachunkowości i jednocześnie wybiórcze stosowanie niektórych ich regulacji.

W pkt 3.2.4.KSR 7 bardzo wyraźnie wskazano, iż decyzja kierownika jednostki o stosowaniu tylko niektórych postanowień KSR, jest równoważna decyzji o nieprzyjęciu do stosowania Krajowych Standardów Rachunkowości. Ponadto prawo jednostki do stosowania MSR w sprawach nieuregulowanych przepisami ustawy jest warunkowe, gdyż w pierwszej kolejności jednostka powinna stosować Krajowe Standardy Rachunkowości, a staje się to możliwe wtedy, gdy kierownik jednostki podjął decyzję o włączeniu Krajowych Standardów Rachunkowości do przyjętych przez nią zasad (polityki) rachunkowości.

Nie ma potrzeby ujawnienia w sprawozdaniu finansowym faktu nieprzyjęcia Krajowych Standardów Rachunkowości do zasad (polityki) rachunkowości, stosowanych przez jednostkę. W takiej sytuacji, w każdym przypadku wystąpienia w działalności jednostki transakcji, zdarzenia lub warunku będących sprawami, których przepisy o rachunkowości nie regulują, jednostka jest zobowiązana do szczegółowego opracowania i uzasadnienia przyjętych zasad (polityki) rachunkowości w tych sprawach i ujawnienia tych spraw i zasad w sprawozdaniu finansowym.

Przypomnieć też należy, że jednostki, które postanowiły nie stosować Krajowych Standardów Rachunkowości nie mogą stwierdzać w przyjętych zasadach (polityce) rachunkowości, że w sprawach nieuregulowanych przepisami ustawy stosują MSR, gdyż byłoby to naruszenie warunków prawa do stosowania MSR, określonych przez ustawodawcę w przywołanych przepisach ustawy.

Znajomość rozwiązań KSR i stanowisk umożliwia lepsze i pełniejsze zrozumienie zasad rachunkowości. Nawet jeśli kierownik jednostki, kształtując politykę rachunkowości nie zdecyduje się na ich włączenie do dokumentacji polityki, to można i warto stosować wskazówki zawarte w KSR (pod warunkiem że konkretne rozwiązania będą ujęte w dokumentacji jednostki).

Niniejsza publikacja ma na celu przybliżyć Państwu krajowe Standardy, praktyczne przykłady oparte na ich wytycznych pokazują, jak ujmować wybrane operacje w księgach i jak je prezentować oraz ujawniać w sprawozdaniu finansowym.

Na dzień przygotowywania tego opracowania jest (obowiązuje) 13 KSR

- 1) Krajowy Standard Rachunkowości nr 1 „Rachunek przepływów pieniężnych”
- 2) Krajowy Standard rachunkowości nr 2 „Podatek dochodowy”
- 3) Krajowy Standard Rachunkowości nr 3 „Niezakończone usługi budowlane”
- 4) Krajowy Standard Rachunkowości Nr 4 „Utrata wartości aktywów”
- 5) Krajowy Standard Rachunkowości nr 5 „Leasing, najem i dzierżawa”
- 6) Krajowy Standard Rachunkowości nr 6 „Rezerwy, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, zobowiązania warunkowe”
- 7) Krajowy Standard Rachunkowości nr 7 „Zmiany zasad (polityki) rachunkowości, wartości szacunkowych, poprawianie błędów, zdarzenia następujące po dniu bilansowym – ujęcie i prezentacja”
- 8) Krajowy Standard Rachunkowości nr 8 „Działalność deweloperska”
- 9) Krajowy Standard Rachunkowości nr 9 „Sprawozdanie z działalności”
- 10) Krajowy Standard Rachunkowości nr 10 „Umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym oraz umowy koncesji na roboty budowlane lub usługi”
- 11) Krajowy Standard Rachunkowości nr 11 „Środki trwałe”
- 12) Krajowy Standard Rachunkowości nr 12 „Działalność rolnicza”
- 13) Krajowy Standard Rachunkowości nr 13 „Koszt wytworzenia jako podstawa wyceny produktów”
- 14) Krajowy Standard Rachunkowości nr 14 „Kontynuacja działalności oraz rachunkowość jednostek przy braku kontynuowania działalności”

Aktualnie kończą się prace poświęcone kolejnym KSR, które będą dotyczyć

- Wartości niematerialnych i prawnych
- Przychodów ze sprzedaży wyrobów, półproduktów, towarów i materiałów

Postanowienia KSR są uzupełniane w stanowiskach, które dotyczą problemów bardziej szczegółowych, niewymagających aż tak kompleksowego podejścia. Obecnie mamy następujące stanowiska:

- 1) Stanowisko Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie rozrachunków z kontrahentami
- 2) Stanowisko Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie ujęcia, wyceny i prezentacji gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste w sprawozdaniach finansowych jednostek samorządu terytorialnego, a także w sprawie przekształcenia prawa wieczystego użytkowania tych gruntów w prawo własności
- 3) Stanowisko Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie zasady rzetelnego i jasnego obrazu w realizacji przepisów art. 4 ust. 1 oraz ust. 1a i 1b ustawy o rachunkowości

- 4) Stanowisko Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie ujęcia transakcji zamiany składnika aktywów niepieniężnych na inny składnik aktywów niepieniężnych
- 5) Stanowisko Komitetu w sprawie inwentaryzacji drogą spisu z natury zapasów materiałów, towarów, wyrobów gotowych i półproduktów
- 6) Stanowisko Komitetu w sprawie księgowego ujęcia uprawnień do emisji gazów cieplarnianych
- 7) Stanowisko Komitetu w sprawie wykazywania przez spółdzielnie mieszkaniowe w sprawozdaniu finansowym funduszków własnych oraz ustalania wyniku finansowego
- 8) Stanowisko Komitetu w sprawie niektórych zasad prowadzenia ksiąg rachunkowych
- 9) Stanowisko Komitetu w sprawie księgowego ujęcia praw majątkowych wynikających ze świadectw pochodzenia energii wytworzonej w odnawialnych źródłach energii

KSR 1

„Rachunek przepływów pieniężnych”

KSR 1. Rachunek przepływów pieniężnych

Rachunek przepływów pieniężnych to ten element sprawozdania który pokazuje zdolność jednostki do generowania środków pieniężnych. Jest elementem trudnym bowiem jest sporządzany wg zasady kasowej, podczas gdy pozostałe elementy honorują zasadę memoriału. Ustawa o rachunkowości nie zawiera wskazań technicznych, dlatego celem KSR nr 1 jest określenie szczegółowych zasad sporządzania rachunku przepływów pieniężnych, o którym mowa w art. 48b oraz 55 ust. 2 ustawy o rachunkowości, zwanej dalej „ustawą”. Ułatwi to wykazanie w rachunku przepływów pieniężnych użytecznych informacji o źródłach wpływów i kierunkach wydatków oraz zmianach stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów, jakie nastąpiły w okresie objętym tym rachunkiem, oraz pozwoli zapewnić porównywalność treści wykazanych w nim pozycji.

Aktualna wersja uwzględnia, iż zgodnie z ustawą o rachunkowości do sporządzania rachunku przepływów pieniężnych są zobowiązane jednostki, których roczne sprawozdanie finansowe podlega obowiązkowi badania i ogłaszania, z uwzględnieniem uproszczeń, które mogą stosować jednostki mikro i małe.

KSR nr 1 określa szczegółowe zasady sporządzania rachunku przepływów pieniężnych zgodnie z wymogami załącznika nr 1 do ustawy. Zawiera on też reguły sporządzania skonsolidowanego rachunku przepływów pieniężnych zapewniające jego zgodność z przepisami rozporządzenia ministra finansów z 25 września 2009 r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania przez jednostki inne niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup kapitałowych.

■ WAŻNE

Jako nowość wskazano, iż zaleca się, aby jednostki sporządzające rachunek przepływów pieniężnych, mimo że ustawa nie nakłada na nie takiego obowiązku, stosowały także jego postanowienia. Takiego stwierdzenia wcześniej nie było.

Podobnie jak jego poprzednik, tak i ten KSR wskazuje, iż jego postanowienia należy odpowiednio stosować do sporządzania rachunku przepływów pieniężnych przez banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji oraz inne instytucje finansowe, których dotyczą załączniki nr 2 i 3 do uor.

■ WAŻNE

W treści standardu wskazano, iż w razie potrzeby doprowadzenia do porównywalności danych za rok ubiegły stosuje się KSR nr 7 „Zmiany zasad (polityki) rachunkowości, wartości szacunkowych, poprawianie błędów, zdarzenia następujące po dacie bilansu – ujęcie i prezentacja”.

Tabela. Podstawowe różnice KSR nr 1 – MSR nr 7

	KSR nr 1	MSR nr 7
Specyfika rachunku przepływów pieniężnych w bankach, zakładach ubezpieczeń i zakładach reasekuracji oraz innych instytucjach finansowych	Nie jest omówiona	Zwrócono na nią uwagę, wskazano podstawowe zasady
Zasady ujmowania poszczególnych pozycji rachunku przepływów pieniężnych jednostek innych niż banki i zakłady ubezpieczeń	Omówione w sposób dość szczegółowy, co wynika ze szczególności rozwiązań polskiego prawa bilansowego	Nieomówione, zawarte ogólne wytyczne
Odrębne ujawnianie w rachunku przepływów pieniężnych informacji dotyczącej przepływów z tytułu podatku dochodowego	Nie zaleca – minimalny zakres informacji wykazywanych w rachunku przepływów pieniężnych określony w załącznikach do ustawy o rachunkowości nie obejmuje takich informacji – w Standardzie zaleca się włączenie ich jako dodatkowych informacji i objaśnień do rachunku przepływów pieniężnych	Powinny być ujęte bezpośrednio w sprawozdaniu
Metoda pośrednia – wynik brutto czy netto, jako punkt wyjścia	Zaleca korygowanie wyniku finansowego netto, tak jak wskazuje załącznik nr 1 do uor. Różnica ta ma wpływ na występowanie lub wartość niektórych korekt wyniku	MSR nr 7 pozwala na korygowanie wyniku finansowego brutto

	KSR nr 1	MSR nr 7
Ujęcie kredytu w rachunku bieżącym i linii kredytowej	Należy wykazywać w rachunku przepływów pieniężnych per saldo, w działalności finansowej	Niektóre jednostki mogą wykazać zmiany stanu kredytu w rachunku bieżącym – jako element działalności operacyjnej lub jako ekwiwalent środków pieniężnych

Tabela. Definicje działalności na potrzeby przepływów

Działalność	Jej charakterystyka
Działalność operacyjna	Podstawowy rodzaj działalności jednostki oraz inne rodzaje działalności, niezaliczone do działalności inwestycyjnej (lokacyjnej) lub finansowej
Działalność inwestycyjna (lokacyjna)	Działalność, której przedmiotem jest nabywanie lub zbywanie rzeczowych aktywów trwałych (środków trwałych, środków trwałych w budowie), wartości niematerialnych i prawnych, długoterminowych inwestycji, w tym inwestycji w nieruchomości i prawa, krótkoterminowych aktywów finansowych (z wyjątkiem środków pieniężnych i ich ekwiwalentów) oraz wszystkie związane z tym pieniężne koszty i korzyści, z wyjątkiem dotyczących podatku dochodowego
Działalność finansowa	Działalność, której przedmiotem jest pozyskiwanie innych niż działalność operacyjna, źródeł finansowania, w tym także zwiększających kapitał (fundusz) własny, lub ich spłata oraz związane z tym pieniężne koszty, w tym prowizje, odsetki i dywidendy, i korzyści, z wyjątkiem dotyczących podatku dochodowego. Wystąpienie przepływów pieniężnych w działalności finansowej powoduje zmiany rozmiarów i relacji kapitału (funduszu) własnego i zadłużenia jednostki (jeżeli jednostka korzysta z obcych źródeł finansowania)

Treść KSR nr 1 jest zgodna z Międzynarodowym Standardem Rachunkowości (MSR) nr 7, ale występują różnice. Są to takie same różnice, jak wskazane w KSR z 2011 roku.

W części III KSR (poprzednio część II) zawarto te same co poprzednio definicje. Określone zostały: Środki pieniężne, Ekwiwalenty środków pieniężnych, Przepływy pieniężne, Pieniężne koszty i korzyści, Działalność operacyjna, Działalność inwestycyjna (lokacyjna), Działalność finansowa, Jednostka nadrzędna, Metody

obejmowania danych finansowych jednostek podporządkowanych, Skonsolidowane sprawozdanie finansowe, Jednostkowe sprawozdanie finansowe.

W kolejnej części omówione zostały w analogiczny jak dotychczas sposób ogólne zasady związane przygotowaniem tego elementu sprawozdania.

Zgodnie z podstawową zasadą jedna operacja lub zdarzenie może obejmować różnie klasyfikowane przepływy pieniężne. Dla ujednoczenia podejścia KSR zaleca, aby pieniężne koszty i korzyści związane z daną operacją lub zdarzeniem były zaliczane do tego samego rodzaju działalności co właściwe zdarzenie (operacja), z którym się wiąże.

■ PRZYKŁAD

Splata kredytu dewizowego obejmuje zarówno spłatę należności głównej, jak i odsetek, prowizji bankowej oraz zrealizowanych różnic kursowych. Kwotę główną kredytu łącznie ze zrealizowanymi różnicami kursowymi zalicza się w każdym przypadku do przepływów działalności finansowej. W przytoczonym przykładzie również odsetki i prowizje klasyfikuje się do przepływów działalności finansowej.

■ PRZYKŁAD

Jeżeli rozliczany jest pochodny instrument finansowy stanowiący zabezpieczenie określonej pozycji zabezpieczanej, to przepływy pieniężne z tego tytułu zalicza się do rodzaju działalności, do którego zostały lub będą zaliczone przepływy środków pieniężnych wynikające z pozycji zabezpieczanej.

Jeżeli z jakichkolwiek przyczyn pochodny instrument finansowy nie może być dalej uznawany za pozycję zabezpieczającą, to wpływy i wydatki z tytułu rozliczenia tego instrumentu zalicza się do przepływów działalności inwestycyjnej.

Inwestycje w aktywa finansowe, zaliczone do kategorii przeznaczonych do obrotu, które charakteryzują się jednocześnie krótkim terminem płatności lub wymagalności (do 3 miesięcy, licząc od dnia ich otrzymania, założenia, wystawienia, nabycia), łatwością wymiany na określoną kwotę środków pieniężnych oraz nieznacznym ryzykiem utraty wartości, zalicza się przeważnie do ekwiwalentów środków pieniężnych. Natomiast wydatki na inwestycje w udziały w innych jednostkach (np. akcje), podobnie jak inne inwestycje długoterminowe i krótkoterminowe, wykazuje się zazwyczaj jako składnik przepływów działalności inwestycyjnej.

■ WAŻNE

Ekwiwalenty środków pieniężnych – są to te aktywa pieniężne, niezaliczane do środków pieniężnych oraz inne aktywa finansowe, które charakteryzują się jednocześnie:

- 1) wysokim stopniem płynności, to jest łatwością wymiany na określoną kwotę środków pieniężnych,
- 2) nieznacznym ryzykiem utraty wartości oraz
- 3) krótkim terminem płatności lub wymagalności, nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia ich otrzymania, wystawienia, nabycia lub założenia (lokaty).

W dodatkowych notach należy m.in. ująć objaśnienia, w sytuacji gdyby:

- jednostka chciała odsetki i prowizje zaliczyć do przepływów działalności operacyjnej zamiast do działalności finansowej, gdy dotyczą one kredytu obrotowego;
- wystąpiła niezgodność sumy przepływów pieniężnych netto i zmiany stanu środków pieniężnych wynikającej z bilansu (poz. B.III.1.c aktywów). Wtedy wyjaśnia się przyczyny różnic między kwotą zmiany stanu środków pieniężnych: wykazaną w bilansie a wykazaną w rachunku przepływów pieniężnych;
- różnice między zmianą stanu należności wykazaną w rachunku przepływów pieniężnych oraz w bilansie; zasada ta dotyczy też różnic związanych z zapasami, rozliczeniami międzyokresowymi, rezerwami, zobowiązaniami krótkoterminowymi.

■ WAŻNE

W aktualnej wersji KSR zwrócono uwagę, iż wszelkie dodatkowe objaśnienia należy ujmować w ustępie 4 dodatkowych informacji i objaśnień. Poprzednio KSR odwoływał się do 3 ustępu.

Jednostka może uznać, iż przyjęte przy sporządzaniu bilansu zasady klasyfikowania krótkoterminowych aktywów finansowych do środków pieniężnych i innych aktywów pieniężnych są takie same jak stosowane do określenia środków pieniężnych i ich ekwiwalentów w rachunku przepływów pieniężnych. W ustępie 4 dodatkowych informacji i objaśnień podaje się wtedy odpowiednią informację na ten temat.

W przypadku prezentacji przez jednostkę rachunku przepływów pieniężnych działalności operacyjnej metodą bezpośrednią wykazujemy analogicznie jak dotychczas, z tym że w ustępie 4 dodatkowych informacji i objaśnień ustalenia wymagają korekty, prowadzące do uzgodnienia wartości wyniku finansowego netto i przepływów pieniężnych netto z działalności operacyjnej. W tym celu konieczne jest przedstawienie w ustępie 4 dodatkowych informacji i obja-

śnień przepływów pieniężnych netto z działalności operacyjnej prezentowanej metodą pośrednią.

KSR 1 podkreśla, iż przedstawienie dodatkowych informacji i objaśnień do rachunku przepływów pieniężnych:

- a) ułatwia właściwe odczytanie i interpretację kwot wykazanych w poszczególnych pozycjach sprawozdania, szczególnie, gdy wartość pozycji odbiega od wykazanej w innych elementach sprawozdania finansowego,
- b) pozwala na „odciążenie” rachunku przepływów pieniężnych i eliminację pozycji mniej istotnych z punktu widzenia podstawowego celu sporządzania tego rachunku,
- c) rozszerza możliwości porównań, przydatnych przy szacowaniu wartości i prawdopodobieństwa wystąpienia przepływów pieniężnych w przyszłości.

Zgodnie z ustawą rachunek przepływów pieniężnych można sporządzać metodą bezpośrednią lub pośrednią. Przyjęta do sporządzenia rachunku przepływów pieniężnych metoda stanowi część stosowanych przez jednostkę zasad (polityki) rachunkowości i wymaga odpowiedniego zapisu w opisie tych zasad. Określenie „metoda” dotyczy sposobu prezentacji informacji finansowej o przepływach działalności operacyjnej, a nie technikę obliczeń prowadzących do określonego sposobu prezentacji.

Wyboru metody dokonuje kierownik jednostki, biorąc pod uwagę:

- specyfikę działalności jednostki, oczekiwania użytkowników informacji finansowych, potrzeby zarządu jednostki,
- możliwości uzyskania wiarygodnych danych, jakie zapewnia system informacyjny stosowany w jednostce,
- możliwości rozbudowy ewidencji księgowych dla uzyskania danych niezbędnych do sporządzenia, prezentacji i analizy rachunku przepływów pieniężnych,
- wymogi innych niż ustawa aktów prawnych oraz regulacji środowiskowych. Uprawnienie wyboru metody daje jednostkom większą swobodę formy prezentacji informacji o przepływach, a tym samym pozwala lepiej uwzględnić specyfikę działalności oraz możliwości ustalania danych finansowych o określonej postaci.

Zaznaczyć należy, iż bez względu na rodzaj zastosowanej metody ostateczna wartość przepływów pieniężnych netto z działalności operacyjnej pozostaje taka sama, inne są jednak informacje wykazywane zależnie od przyjęcia jednej z nich.

Dane dotyczące przepływów z działalności inwestycyjnej i finansowej prezentuje się zawsze metodą bezpośrednią. Z tego względu zdarzenia i operacje niepieniężne dotyczące działalności inwestycyjnej i finansowej są wyłączone z rachunku przepływów pieniężnych.

■ PRZYKŁAD

Spółka nabyła maszynę za 500.000 zł. Do dnia bilansowego nie uiszczyła zapłaty. Zdarzenie to nie będzie prezentowane w rachunku przepływów pieniężnych.

■ PRZYKŁAD

Zakupiono papiery wartościowe – akcje i zaliczono je do inwestycji długoterminowych. Zapłata nie nastąpiła, zatem to zdarzenie też nie będzie uwzględnione w rachunku przepływów pieniężnych.

Przykładami innych wyłączanych z rachunku przepływów pieniężnych zdarzeń i operacji są:

- nabycie składników aktywów poprzez przejęcie bezpośrednio z nimi związanych zobowiązań lub drogą leasingu finansowego,
- przejęcie jednostki drogą wydania udziałów (akcji) własnych,
- otrzymanie lub przekazanie wkładu niepieniężnego (aportu) w postaci składników aktywów trwałych i zapasów,
- konwersja zobowiązania na kapitał (fundusz) własny i należności na udziały.

Metoda pośrednia w rachunku przepływów pieniężnych działalności operacyjnej polega na tym, że wynik finansowy netto roku obrotowego koryguje się o pozycje niepowodujące zmian stanu środków pieniężnych lub ich ekwiwalentów, jak też o wyniki innych działalności niż operacyjna oraz elementy pieniężne wyniku, które zalicza się do właściwych rodzajów działalności (inwestycyjnej, finansowej).

Przykładami korekt wyniku finansowego netto z tytułu operacji o charakterze niepieniężnym są:

- wkład niepieniężny przekazany lub otrzymany w postaci zapasów,
- konwersja długu na kapitał podstawowy,
- amortyzacja,
- odroczony podatek dochodowy – aktywa lub rezerwy – związane z operacjami rozliczanymi kapitałowo.

Specyfikacja prezentacji przepływów

Kierownik jednostki, powinien podjąć decyzję, jaką metodą będzie sporządzana część poświęcona działalności operacyjnej w *cash flow*. Może skorzystać zarówno z metody pośredniej (częściej w praktyce), jak i cenionej przez analityków – bezpośredniej.

■ WAŻNE

Przepływy działalności operacyjnej obejmują przede wszystkim skutki pieniężne tych operacji i zdarzeń, które wymagają uwzględnienia przy ustalaniu wyniku finansowego (zysku/straty) ze sprzedaży.

KSR nr 1 zestawia najważniejsze zalety obu metod. Przypomnieć należy, iż bez względu na rodzaj zastosowanej metody ostateczna wartość przepływów pieniężnych netto z działalności operacyjnej pozostaje taka sama, inne są jednak informacje wykazywane zależnie od przyjęcia jednej z nich.

Rozdział VIII KSR nr 1 zawiera szczegółowe wyjaśnienia treści poszczególnych pozycji i sposobu sporządzania rachunku przepływów pieniężnych w postaci przewidzianej w załączniku nr 1 do ustawy. Przy ich stosowaniu wzięcia pod uwagę wymagają postanowienia ustawy nakładające obowiązek wykazania w sprawozdaniu finansowym, a więc i w rachunku przepływów pieniężnych:

- obrazu sytuacji gospodarczej jednostki w sposób rzetelny i jasny,
- zdarzeń zgodnie z ich treścią ekonomiczną, przy dopuszczeniu uproszczeń, jeżeli nie powodują one istotnego zniekształcenia prezentowanej sytuacji jednostki.

Jest kilka zasad podkreślonych w pkt 8.2 KSR 1, których należy przestrzegać, przygotowując rachunek przepływów pieniężnych. Po pierwsze, sporządza się go na podstawie danych pochodzących z ksiąg rachunkowych oraz z innych elementów sprawozdania finansowego, w skład którego rachunek ten wchodzi. Należy przestrzegać szczegółowości przewidzianej w załączniku nr 1 do ustawy, ale zgodnie z art. 50 uor:

- jednostka może, stosownie do swoich potrzeb i specyfiki, wykazywać informacje zawarte w rachunku przepływów pieniężnych z większą szczegółowością niż przewidziana w załączniku nr 1 do ustawy,
- jeżeli w jednostce nie wystąpiły zdarzenia dotyczące poszczególnych pozycji rachunku przepływów pieniężnych, zarówno w okresie objętym sprawozdaniem, jak i w okresie poprzedzającym, to pozycje im odpowiadające się pomija.

Tabela. Zalety metod sporządzania rachunku przepływów pieniężnych

Zalety stosowania metody bezpośredniej	Zalety metody pośredniej
<ul style="list-style-type: none"> – prezentacja struktury wpływów i wydatków z działalności operacyjnej, – dostarczanie informacji użytecznych przy określaniu przyszłych wpływów i wydatków działalności operacyjnej, które to dane nie są dostępne w razie stosowania metody pośredniej, – łatwość weryfikowania w obiektywny sposób pozycji i kwot wpływów i wydatków. 	<ul style="list-style-type: none"> – dostępność informacji o relacjach zachodzących między wynikiem finansowym netto a przepływami pieniężnymi netto z działalności operacyjnej, w ramach tego samego elementu sprawozdania finansowego, do celów analiz danych za okresy przeszłe i przyszłe, – powiązanie pozycji rachunku przepływów pieniężnych z pozycjami bilansu oraz rachunku zysków i strat, – możliwość – w większości jednostek – sporządzenia rachunku przepływów pieniężnych bez większej rozbudowy ewidencji księgowej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie KSR

Tabela. Zakres przepływów z działalności operacyjnej

	Metoda pośrednia	Metoda bezpośrednia
Sprzedaż produktów, towarów i materiałów	Zmiana stanu należności – łącznie z VAT	Wpływy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (łącznie z podatkiem od towarów i usług)
Uzyskane honoraria	Zmiana stanu należności	Wpływy z tytułu honorariów, praw autorskich, opłat i innych przychodów operacyjnych
Zakupy towarów, materiałów, surowców itd.	Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych łącznie z VAT	Wydatki z tytułu zapłaty za dostarczone towary, materiały, surowce, energię i świadczone usługi (łącznie z podatkiem od towarów i usług) służące realizacji działalności operacyjnej jednostki
Wynagrodzenia pracowników oraz inne świadczenia na ich rzecz	Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych	Wydatki na wynagrodzenia pracowników oraz inne świadczenia na ich rzecz
Ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych	Wpływy i wydatki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne

	Metoda pośrednia	Metoda bezpośrednia
Podatki i opłaty o charakterze publicznoprawnym	Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych lub zmiana stanu należności	Wydatki z tytułu podatku dochodowego, innych podatków i opłat o charakterze publicznoprawnym, to jest takich, do których stosują się postanowienia ustawy z 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa lub wpływy z ich zwrotu
Kontraktów zawieranych w celu nabycia i odsprzedaży instrumentów finansowych, jeżeli są one elementem działalności operacyjnej jednostki	Osiada w zysku i nie podlega korekcie	Wpływy i wydatki

■ PRZYKŁAD

Spółka otrzymała na rachunek bankowy dotację na zakup urządzeń 750.000 zł i przeprowadzenie szkoleń księgowości 37.000 zł. Otrzymane dotacje są bezwrotnym pozyskaniem obcego źródła finansowania. Jeśli dotacje nie dotyczą podstawowej działalności operacyjnej podmiotu, to wykazuje się je jako przepływy z działalności finansowej.

■ PRZYKŁAD

Spółka prowadząca działalność badawczą otrzymała ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju na pokrycie kosztów pracy 4.200.000 zł. Zgodnie z KSR nr 1 wpływy z tytułu dotacji ujmuje się w rachunku przepływów pieniężnych jako przepływy z działalności operacyjnej, jeżeli dotacje te służą podstawowej działalności operacyjnej podmiotu (dopłaty, subwencje, dopłaty do cen, w tym także ze środków pomocowych, z Funduszu Pracy, dotacje Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla uczelni).

W rachunku przepływów pieniężnych wykazuje się dane za bieżący i poprzedni rok obrotowy. Nie dotyczy to przypadku gdy jednostka powstała dopiero w bieżącym roku obrotowym; wtedy nie podaje się danych porównawczych. Jeśli sporządzany jest rachunek przepływów pieniężnych za inny okres sprawozdawczy niż rok obrotowy, jako dane porównawcze podaje się dane za analogiczny, poprzedni okres sprawozdawczy.

■ PRZYKŁAD

Spółka sporządza rachunek przepływów pieniężnych za 2020 rok, który trwał 12 miesięcy. Rok obrotowy 2019, który był pierwszym rokiem po zmianie roku obrotowego, trwał 22 miesiące. Spółka w rachunku przepływów pieniężnych jako dane porównawcze prezentuje informacje obejmujące te 22 miesiące. Nie dokonuje przekształceń i przeliczeń na okres 12 miesięcy.

Wskazane jest, aby rachunek był sporządzany z taką samą dokładnością co pozostałe elementy sprawozdania finansowego, gdyż ułatwia to porównywanie i analizę danych liczbowych. A zatem najczęściej dane pokazuje się w złotych i groszach lub w zaokrągleniu do tysiący złotych.

■ WAŻNE

KSR nr 1 w pkt 8.3. podkreśla, iż przyjęte do sporządzenia rachunku przepływów pieniężnych zasady stanowią część przyjętych przez jednostkę zasad (polityki) rachunkowości i wymagają, zgodnie z ustawą, ujęcia w dokumentacji oraz omówienia we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego. Raz przyjęte zasady ustalania i prezentacji przepływów pieniężnych powinny być stosowane w sposób ciągły, przy uwzględnieniu ich istotności oraz wpływu na przekazywanie przez rachunek przepływów pieniężnych rzetelnego i jasnego obrazu sytuacji finansowej jednostki.

Zidentyfikuj rodzaje działalności

Pierwszym krokiem, jaki należy zrobić, aby prawidłowo sporządzić rachunek przepływów pieniężnych, jest zidentyfikowanie, czym jest działalność operacyjna w danej jednostce. To bowiem przepływy związane z tą działalnością powinny być prezentowane w pierwszej kolejności w *cash flow*. KSR nr 1 podpowiada, iż:

- jeżeli jednostka wytwarza określony rodzaj produktów, to w działalności operacyjnej wykazuje się wpływy i wydatki związane z produkcją i sprzedażą tych wyrobów lub świadczeniem usług;
- jeżeli jednostka zajmuje się obrotem towarowym (handlem), to w działalności operacyjnej wykazuje się wpływy i wydatki związane z zakupem i sprzedażą towarów,
- jeżeli jednostka zajmuje się leasingiem, to w działalności operacyjnej ujmuje się wpływy i wydatki związane z operacjami leasingu, w tym także finansowego;
- jeżeli przedmiotem działalności jednostki jest obrót instrumentami finansowymi, wtedy wpływy i wydatki z tego tytułu są ujmowane jako przepływy działalności operacyjnej;
- jeżeli jednostka nie została powołana do obrotu instrumentami finansowymi, a obrót nimi służy do uzyskania przepływów pieniężnych, wtedy zdarzenia takie,

bez względu na to, czy dotyczą obrotu krótkoterminowymi, czy długoterminowymi instrumentami finansowymi, wykazuje się w rachunku przepływów pieniężnych w działalności inwestycyjnej, chyba że instrumenty takie (w przypadku krótkoterminowych) jednostka zalicza do ekwiwalentów środków pieniężnych.

■ WAŻNE

Jeżeli w akcie założycielskim jednostki określono obszary działalności, w zakresie których w rzeczywistości jednostka dokonuje operacji nieregularnie lub sporadycznie, to jednostka wykazuje przepływy z tego tytułu jako element działalności operacyjnej, inwestycyjnej lub finansowej, odpowiednio do ich treści, w wyodrębnionej pozycji.

Sposób prezentacji przepływów dotyczących tej podstawowej działalności różni się w zależności od przyjętej metody. Metoda bezpośrednia skupia się na wykazywaniu podstawowych tytułów wpływów i wydatków działalności operacyjnej, jako odrębnych pozycji rachunku przepływów pieniężnych, a następnie ich zsumowaniu do kwoty przepływów pieniężnych netto z działalności operacyjnej. Wtedy wykazuje się w szczególności następujące rodzaje wpływów i wydatków:

- wpływy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (łącznie z podatkiem od towarów i usług),
- wpływy z tytułu honorariów, praw autorskich, opłat i innych przychodów operacyjnych,
- wydatki z tytułu zapłaty za dostarczone towary, materiały, surowce, energię i świadczone usługi (łącznie z podatkiem od towarów i usług) służące realizacji działalności operacyjnej jednostki,
- wydatki na wynagrodzenia pracowników oraz inne świadczenia na ich rzecz,
- wpływy i wydatki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne,
- wydatki z tytułu podatku dochodowego, innych podatków i opłat o charakterze publicznoprawnym, to jest tych, do których stosuje się postanowienia ustawy z 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa lub wpływy z ich zwrotu,
- wpływy i wydatki z tytułu kontraktów zawieranych w celu nabycia i odsprzedaży instrumentów finansowych, jeżeli są one elementem działalności operacyjnej jednostki.

Standard podkreśla, iż informacje finansowe niezbędne do zastosowania metody bezpośredniej można uzyskać:

- bezpośrednio – ze szczegółowej ewidencji księgowej prowadzonej do kont środków pieniężnych i ich ekwiwalentów,

- pośrednio – poprzez korygowanie wartości sprzedaży oraz kosztów działalności operacyjnej o zmiany stanu zobowiązań, należności i zapasów oraz innych pozycji niepieniężnych lub takich, których efekt w postaci przepływów pieniężnych zalicza się do działalności inwestycyjnej bądź finansowej.

Jeśli jednostka będzie prezentowała rachunek przepływów pieniężnych działalności operacyjnej metodą bezpośrednią, w ustępie 4 dodatkowych informacji i objaśnień ustalenia wymagają korekty, prowadzące do uzgodnienia wartości wyniku finansowego netto i przepływów pieniężnych netto z działalności operacyjnej. Konieczne jest więc przedstawienie w ustępie 4 dodatkowych informacji i objaśnień przepływów pieniężnych netto z działalności operacyjnej prezentowanej metodą pośrednią.

■ PRZYKŁAD

Spółka zaprezentowała rachunek przepływów pieniężnych metodą bezpośrednią

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Wpływy	18.608.364,00
1. Sprzedaż	18.562.502,00
2. Inne wpływy z działalności operacyjnej	45.862,00
II. Wydatki	13.346.850,00
1. Dostawy i usługi	8.563.950,00
2. Wynagrodzenia netto	2.735.960,00
3. Ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz inne świadczenia	875.507,20
4. Podatki i opłaty o charakterze publicznoprawnym	956.823,00
5. Inne wydatki operacyjne	214.609,80
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I–II)	5.261.514,00

Prezentacja danych objaśniających w informacji dodatkowej

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej wg metody pośredniej	
I. Zysk (strata) netto	3.652.300,00
II. Korekty razem	1.609.214,00
1. Amortyzacja	235.600,00
2. Zyski (straty) z tytułu różnic kursowych	5.682,00

3. Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)	36.520,00
4. Zysk (strata) z działalności inwestycyjnej	256.200,00
5. Zmiana stanu rezerw	- 65.230,00
6. Zmiana stanu zapasów	56.200,00
7. Zmiana stanu należności	- 658.950,00
8. Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych, z wyjątkiem pożyczek i kredytów	1,659.632,00
9. Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych	8.560,00
10. Inne korekty	75.000,00
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)	5.261.514,00
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej wykazane metodą bezpośrednią	5.261.514,00

Metoda pośrednia w rachunku przepływów pieniężnych działalności operacyjnej polega na tym, że wynik finansowy netto roku obrotowego koryguje się o pozycje niepowodujące zmian stanu środków pieniężnych lub ich ekwiwalentów, jak też o wyniki innych działalności niż operacyjna oraz elementy pieniężne wyniku, które zalicza się do właściwych rodzajów działalności (inwestycyjnej, finansowej).

■ WAŻNE

KSR 1 z 2007 roku, podobnie jak jego poprzednia wersja, zawiera szczegółowe objaśnienia wskazujące, jak należy przygotować ten element sprawozdania wg tej metody.

Do przepływów działalności inwestycyjnej zalicza się wydatki i wpływy poniesione na zakup (budowę) lub uzyskane ze sprzedaży przez jednostkę aktywów trwałych (z wyjątkiem długoterminowych rozliczeń międzyokresowych oraz należności długoterminowych, jeżeli dotyczą one działalności operacyjnej) oraz inwestycji krótkoterminowych (z wyjątkiem środków pieniężnych i innych aktywów pieniężnych oraz aktywów finansowych zaliczanych do ekwiwalentów środków pieniężnych), a także pieniężne korzyści i koszty prowadzenia tej działalności. Działalność inwestycyjna obejmuje zatem nie tylko wpływy i wydatki dotyczące kategorii klasyfikowanych w bilansie do długo- lub krótkoterminowych inwestycji (z wyjątkiem środków pieniężnych i innych aktywów pieniężnych oraz aktywów finansowych zaliczanych do ekwiwalentów środków pieniężnych), ale również te, które dotyczą środków trwałych, środków trwałych w budowie oraz wartości niematerialnych i prawnych.

Natomiast do przepływów działalności finansowej zalicza się wpływy i wydatki związane zarówno z pozyskaniem, jak i spłatą własnych i obcych źródeł finansowania, w tym wpływy i wydatki powodujące zwiększenie lub zmniejszenie kapitału (funduszu) własnego, a także stanu udziałów/akcji własnych. Powodują one jednocześnie zmiany rozmiarów i relacji kapitału (funduszu) własnego i zadłużenia w jednostce, przy czym przez zadłużenie rozumie się tu zadłużenie z innych tytułów niż zakupy (materiałów, surowców, towarów, usług) związane z działalnością operacyjną.

■ WAŻNE

Jednostka wykazuje odrębnie tytuły wpływów i wydatków z działalności inwestycyjnej oraz finansowej, bez wpływów i wydatków z tytułu należnego i podlegającego potrąceniu naliczonego podatku od towarów i usług.

KSR nr 1 z 2017 roku podkreśla także, iż otrzymane dotacje, bez względu na ich cel, są bezzwrotnym pozyskaniem obcego źródła finansowania. Jedynie wpływy z tytułu dotacji ujmuje się w rachunku przepływów pieniężnych jako przepływy z działalności operacyjnej, jeżeli dotacje te służą podstawowej działalności operacyjnej podmiotu (dopłaty, subwencje, dopłaty do cen, w tym także ze środków pomocowych, z Funduszu Pracy, dotacje Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla uczelni). W pozostałych przypadkach wpływy z tytułu dotacji wykazuje się jako przepływy z działalności finansowej. Wykorzystanie przyznanych dotacji wykazuje się w rachunku przepływów pieniężnych jako wydatek zaliczany do odpowiedniego rodzaju działalności (operacyjnej lub inwestycyjnej), zgodnie z przeznaczeniem dotacji.

Tabela. Typowe przepływy działalności inwestycyjnej i finansowej

Działalność inwestycyjna	Działalność finansowa
– wydatki z tytułu zakupu, montażu, uruchomienia składników środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych, inwestycji w nieruchomości oraz wartości niematerialne i prawne, jak też aktywów finansowych,	– wpływy z wydania udziałów (akcji) i innych instrumentów kapitałowych, dopłat do kapitału oraz sprzedaży udziałów (akcji) własnych, – płatności na rzecz właścicieli akcji lub udziałów jednostki z tytułu ich wykupu i zwrot dopłat do kapitału,

Działalność inwestycyjna	Działalność finansowa
<ul style="list-style-type: none"> – wpływy ze sprzedaży środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych, inwestycji w nieruchomości oraz wartości niematerialne i prawne, jak też aktywów finansowych, – wydatki i wpływy z tytułu udzielenia i zwrotu krótko- i długoterminowych pożyczek udzielonych innym jednostkom, – wydatki z tytułu zaliczek na zakupy dotyczące działalności inwestycyjnej oraz wpływy ze zwrotu tych zaliczek, – wydatki i wpływy z tytułu pochodnych instrumentów finansowych, – wydatki i wpływy z tytułu pieniężnych kosztów i korzyści dotyczących wymienionych wcześniej składników działalności inwestycyjnej, np. otrzymane odsetki od lokat, otrzymane dywidendy. 	<ul style="list-style-type: none"> – wpływy z emisji długo- i krótkoterminowych dłużnych instrumentów finansowych, – zaciągnięcie i spłata kredytów i pożyczek (łącznie ze zrealizowanymi różnicami kursowymi), – wydatki z tytułu podziału zysku, w tym z lat poprzednich, – wydatki poniesione przez korzystającego na spłatę zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego, – zapłacone odsetki, prowizje bankowe i inne pieniężne koszty (lub korzyści) związane bezpośrednio z pozyskaniem kapitału obcego, – wypłacone dywidendy, wpłaty z zysku przedsiębiorstw państwowych i jednostkowych spółek skarbu państwa.

Podobnie zaciągnięte przez jednostkę kredyty (pożyczki), bez względu na ich przeznaczenie, wykazuje się w działalności finansowej jako pozyskanie obcego źródła finansowania (wpływ), a ich spłatę jako utratę obcego źródła finansowania (wydatek).

W ramach przepływów z działalności inwestycyjnej i finansowej należy ująć różnice kursowe i odsetki, jeśli zostały one kasowo zrealizowane. Różnice kursowe są prezentowane łącznie ze zdarzeniem, którego dotyczą. Natomiast odsetki są wyodrębnione jako wydatki w działalności finansowej i wpływy w działalności operacyjnej.

■ PRZYKŁAD

Spółka AGAWA uzyskała w 2020 roku spłatę raty pożyczki długoterminowej wraz ze zrealizowanymi różnicami kursowymi.

Rata pożyczki wynosiła 5.000 euro, zaciągnięta była po kursie 4,1 zł/euro, a spłacona po 4,23 zł/euro. Spółka pokaże wpływ 21.150 zł ($5.000 \times 4,23$) w pozycji działalności inwestycyjnej.

I. Wpływy

3. Z aktywów finansowych, w tym:

- a) w jednostkach powiązanych
 - b) w pozostałych jednostkach – spłata udzielonych pożyczek długoterminowych 21.150 zł
-

Najczęściej spotykaną w praktyce metodą przygotowywania sprawozdania z przepływów pieniężnych jest metoda pośrednia.

Prezentacja danych w działalności operacyjnej metodą pośrednią

Podstawową zaletą sporządzania rachunku przepływów pieniężnych metodą pośrednią jest brak konieczności rozbudowywania ewidencji księgowej o dodatkowe pozycje analityczne związane z realizacją płatności przez i na rzecz kontrahentów. Dzięki analizie zmian pozycji bilansowych i informacjom dotyczącym zmian w zakresie źródeł finansowania i inwestycji można względnie prosto przygotować ten element sprawozdania finansowego.

■ WAŻNE

W czasie roku obrotowego należy pamiętać, aby operacje związane z zakupem i sprzedażą środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych oraz inwestycji ujmować na kontach pozostałych rozrachunków, a nie na kontach Rozrachunki z odbiorcami i Rozrachunki z dostawcami.

KSR 1 w punkcie 8.4 zawiera wskazówki w celu ustalenia poszczególnych pozycji przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej metodą pośrednią. Mają pokazać, w jaki sposób oczyścić wynik finansowy z pozycji niepieniężnych oraz niedotyczących działalności operacyjnej.

■ UWAGA

Grupa A rachunku przepływów pieniężnych obejmuje przepływy pieniężne dotyczące działalności operacyjnej, a więc podstawowej działalności jednostki.

Pozycją, od której zaczyna się prezentację, jest zysk (strata) netto. To wynik finansowy netto wykazany w rachunku zysków i strat. Zysk netto wykazuje się ze znakiem plus, stratę netto – ze znakiem minus. W przypadku spółek jawnych, spółek komandytowych, partnerskich oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą zysk (strata) nie będzie skorygowany o podatek dochodowy, ponieważ to nie te podmioty, ale ich współnicy są podatnikami podatku dochodowego.

Zysk (strata) z rachunku zysków i strat jest następnie korygowany. Korekty te mają za zadanie doprowadzić wynik finansowy do wyniku „kasowego”, tj. do wartości przepływów pieniężnych netto z działalności operacyjnej. Działania te polegają na:

- wyłączeniu pozycji niepieniężnych (np. amortyzacji, zmiany stanu rezerw, wyniku na działalności inwestycyjnej),
- wyłączeniu pieniężnych przychodów (korzyści) i kosztów wpływających na wynik finansowy, ale dotyczących działalności inwestycyjnej lub finansowej (np. zapłacone odsetki od kredytów, odsetki otrzymane z tytułu inwestycji, otrzymane dywidendy),
- uwzględnieniu zmian stanu krótkoterminowych aktywów (zapasów, należności, rozliczeń międzyokresowych) oraz zobowiązań związanych z działalnością operacyjną.

Korekta nr 1. Amortyzacja

Ta korekta związana jest z eliminacją pozycji niepieniężnej. Koszty amortyzacji obniżają wynik finansowy, ale nie powodują rozchodu środków pieniężnych, zatem dokonuje się jej ze znakiem plus. Korekta ta obejmuje nie tylko amortyzację środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, ale też inwestycje w nieruchomości oraz wartości niematerialne i prawne, która jest pozostałym kosztem operacyjnym w rachunku zysków i strat.

■ WAŻNE

Amortyzacja stanowi koszt niepieniężny, niepowodujący wydatku. Przepływem pieniężnym (wydatkiem) jest zapłata z tytułu zakupu danego składnika aktywów (a nie dokonanie odpisu amortyzacyjnego) ujmowana w rachunku przepływów pieniężnych w działalności inwestycyjnej w tym okresie, w którym nastąpił wydatek.

■ PRZYKŁAD

Spółka ABC posiada maszyny o wartości 70.000 zł, budynki o wartości 280.000 zł, licencje o wartości 150.000 zł, inwestycje w nieruchomości 850.000 zł. W bieżącym okresie naliczono odpisy amortyzacyjne od maszyn 14.000 zł, od budynków 52.000 zł, od licencji 75.000 zł i od nieruchomości inwestycyjnej 48.000 zł. Ujęcie skutków ww. zdarzeń w bilansie, rachunku zysków i strat oraz rachunku przepływów pieniężnych będzie następujące:

Aktywa (fragment)		Stan na koniec okresu
A. AKTYWA TRWAŁE		
I. Wartości niematerialne i prawne	150.000,00	75.000,00
1. Koszty zakończonych prac rozwojowych		
2. Wartość firmy		
3. Inne wartości niematerialne i prawne	150.000,00	75.000,00
4. Zaliczki na wartości niematerialne i prawne		
II. Rzeczowe aktywa trwałe	350.000,00	284.000,00
1. Środki trwałe	350.000,00	284.000,00
a) grunty (w tym prawo użytkowania wieczystego gruntu)		
b) budynki, lokale, prawa do lokali i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	280.000,00	228.000,00
c) urządzenia techniczne i maszyny	70.000,00	56.000,00
d) środki transportu		
e) inne środki trwałe		
2. Środki trwałe w budowie		
3. Zaliczki na środki trwałe w budowie		
III. Należności długoterminowe	-	-
1. Od jednostek powiązanych		
2. Od pozostałych jednostek, w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale		
3. Od pozostałych jednostek		
IV. Inwestycje długoterminowe	850.000,00	802.000,00
1. Nieruchomości	850.000,00	802.000,00
2. Wartości niematerialne i prawne		

B. KOSZTY DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ FRAGMENTY	
I. Amortyzacja	141.000,00
II. Zużycie materiałów i energii	
III. Usługi obce	

E. POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE	48.000,00
I. Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	–
II. Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych	–
III. Inne koszty operacyjne	48.000,00
A. PRZEPIŁY WY ŚRODKÓ W PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	
I. Zysk (strata) netto	-189.000,00
II. Korekty razem	189.000,00
1. Amortyzacja	189.000,00
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)	0

Korekta 2. Zyski (straty) z tytułu różnic kursowych

W ramach tej korekty nie uwzględnia się zrealizowanych i niezrealizowanych różnic kursowych dotyczących działalności operacyjnej. Różnice kursowe zrealizowane wpływają na zmianę stanu środków pieniężnych, a te niezrealizowane powodują zmianę stanu należności i zobowiązań, a tym samym podlegają samoczynnej eliminacji w ramach działalności operacyjnej.

■ PRZYKŁAD

Spółka posiadała należność handlową w kwocie 50.000 euro ustaloną po kursie 4,0 zł/euro, czyli 200.000 zł. Do końca roku należność ta nie została opłacona, więc dokonano wyceny po kursie 4,2 zł/euro. Różnice kursowe 10.000 zł są przychodami finansowymi i podwyższają zysk. Bilansowa zmiana stanu należności wynosi 10.000 zł – należności operacje. W rachunku przepływów pieniężnych zdarzenie to będzie przedstawione:

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Zysk (strata) netto	10.000
II. Korekty razem	-10.000
2. Zyski (straty) z tytułu różnic kursowych	
7. Zmiana stanu należności	-10.000
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)	0

W zakres korekty dotyczącej różnic kursowych zatem wchodzi:

- wyłączenie zrealizowanych różnic kursowych nie dotyczących działalności operacyjnej i przesunięcie ich do tych działalności, których dotyczą, a więc do działalności inwestycyjnej lub finansowej,
- wyłączenie niezrealizowanych (naliczonych memoriałowo) różnic kursowych nie dotyczących działalności operacyjnej, ponieważ nie powodują one zmiany stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów,
- wyłączenie różnic kursowych z tytułu wyceny środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach walutowych i w kasie jednostki (dodatnie ze znakiem minus, ujemne ze znakiem plus).

Niezrealizowane różnice kursowe dotyczące działalności inwestycyjnej lub finansowej jako niewpływające na stan środków pieniężnych są eliminowane następująco:

- niezrealizowane zyski ze znakiem minus,
- niezrealizowane straty ze znakiem plus.

Ze względu na niepieniężny charakter tych różnic nie są one uwzględniane w przepływach działalności inwestycyjnej lub finansowej.

■ PRZYKŁAD

Spółka posiadała należność z tytułu sprzedaży środka trwałego w kwocie 50.000 euro ustaloną po kursie 4,0 zł/euro, czyli 200.000 zł. Do końca roku należność ta nie została opłacona, więc dokonano wyceny po kursie 4,2 zł/euro. Różnice kursowe 10.000 zł są przychodami finansowymi i podwyższają zysk. Bilansowa zmiana stanu należności handlowych wynosi 0,00 zł, ponieważ omawiana należność nie jest należnością związaną z działalnością operacyjną. Ustalone różnice kursowe należy wyeliminować z rachunku przepływów pieniężnych. W rachunku przepływów pieniężnych zdarzenie to będzie przedstawione:

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Zysk (strata) netto	10.000
II. Korekty razem	-10.000
2. Zyski (straty) z tytułu różnic kursowych	-10.000
7. Zmiana stanu należności	0,00
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)	0

Różnice kursowe zrealizowane, powstałe w toku innych niż operacyjna rodzajów działalności, powinny być wykazywane w przepływach pieniężnych tej działalności, której dane zdarzenie dotyczy. Tak jak w przypadku pozycji niezreali-

zowanych, różnice dodatnie wyłącza się ze znakiem minus, różnice ujemne ze znakiem plus, ale następnie przepływy pieniężne z tytułu tych różnic są wykazywane odpowiednio w działalności inwestycyjnej lub finansowej, ze znakiem zgodnym z charakterem przepływu. Różnice te są wykazywane łącznie z kwotą operacji, która je spowodowała, np. spłata kredytu zaciągniętego w walucie obcej jest przeliczana według kursu na dzień spłaty zobowiązania i wykazana jako wydatek w przepływach pieniężnych z działalności finansowej.

■ PRZYKŁAD

Spółka posiadała należność z tytułu sprzedaży środka trwałego w kwocie 50.000 euro ustaloną po kursie 4,0 zł/euro, czyli 200.000 zł. Należność została opłacona w połowie po kursie 3,75 zł (otrzymano na rachunek bankowy 93.750 zł), a pozostałą część wyceniono na koniec roku po kursie 4,2 zł/euro. Ustalone różnice kursowe to:

- Zrealizowane $25.000 \times (4 - 3,75) = 6.250$ (ujemne różnice kursowe, czyli koszty finansowe).
- Niezrealizowane $25.000 \times (4,2 - 4) = 5.000$ dodatnie różnice kursowe, czyli przychody finansowe.

Zatem w rachunku zysków i strat rozpoznana zostanie kwota kosztów finansowych 1.250 (6.250 – 5.000).

Bilansowa zmiana stanu należności handlowych wynosi 0,00 zł, ponieważ omawiana należność nie jest należnością związaną z działalnością operacyjną. Ustalone różnice kursowe należy wyeliminować z rachunku przepływów pieniężnych. W rachunku przepływów pieniężnych zdarzenie to będzie przedstawione:

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Zysk (strata) netto	-1.250
II. Korekty razem	1.250
2. Zyski (straty) z tytułu różnic kursowych	+1.250
7. Zmiana stanu należności	0,00
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)	0
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej	
I. Wpływy	93.750
1. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	93.750
II Wydatki	
III. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej (I – II)	93.750

Trzecia „część” tej korekty jest związana z wyceną środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach walutowych i w kasie, która nie spowodowała przepływów pieniężnych w okresie objętym rachunkiem przepływów pieniężnych, stąd, jako pozycja niepieniężna, jest eliminowana z wyniku finansowego. Podkreślić należy, że skutki tej wyceny są też prezentowane na końcu sprawozdania przy objaśnianiu bilansowej zmiany stanu środków pieniężnych.

Korekta 3. Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)

Jak wskazuje KSR 1, w tej pozycji następuje korekta wyniku finansowego o odsetki i otrzymane dywidendy dotyczące działalności inwestycyjnej oraz odsetki dotyczące działalności finansowej. Odsetki i dywidendy otrzymane są wyłączone z wyniku finansowego ze znakiem minus (korekta dotyczy pozycji przychodów z operacji finansowych), a jednocześnie włączane do przepływów pieniężnych działalności inwestycyjnej.

■ PRZYKŁAD

Spółka otrzymała w bieżącym roku dywidendę od spółki zależnej 720.000 zł i od spółki zagranicznej niebędącej jednostką powiązaną 65.000 zł. Nie został pobrany podatek dochodowy. Dywidenda została ujęta w rachunku zysków i strat w pozycji Przychody finansowe:

I. Dywidendy i udziały w zyskach, w tym 785.000 zł:

a) od jednostek powiązanych, w tym:

– w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale 720.000 zł,

b) od jednostek pozostałych, w tym:

– w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale 65.000 zł.

W rachunku przepływów to zdarzenie będzie ujęte:

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Zysk (strata) netto	785.000
II. Korekty razem	-785.000
1. Amortyzacja	
2. Zyski (straty) z tytułu różnic kursowych	
3. Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)	-785.000
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)	0

B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej	
I. Wpływy	785.000
3. Z aktywów finansowych, w tym:	785.000
a) w jednostkach powiązanych	720.000
b) w pozostałych jednostkach	
– zbycie aktywów finansowych	
– dywidendy i udziały w zyskach	65.000
II. Wydatki	
III. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej (I – II)	785.000

Podkreślić należy, że w przypadku otrzymania dywidendy lub zaliczki na dywidendę pomniejszych o podatek dochodowy jako wpływ w działalności inwestycyjnej prezentuje się kwotę faktycznie otrzymaną, a więc po odliczeniu podatku.

Natomiast korekta w działalności operacyjnej jest kwotą brutto.

■ PRZYKŁAD

Spółka otrzymała w bieżącym roku dywidendę od spółki zależnej 750.000 zł. Został pobrany podatek dochodowy 142.500 zł i na rachunek bankowy spółki wpłynęło 607.500 zł. Dywidenda została ujęta w rachunku zysków i strat w pozycji Przychody finansowe:

I. Dywidendy i udziały w zyskach, w tym 750.000 zł:

a) od jednostek powiązanych, w tym:

– w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale 720.000 zł.

W rachunku przepływów to zdarzenie będzie ujęte:

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Zysk (strata) netto	750.000
II. Korekty razem	-750.000
1. Amortyzacja	
2. Zyski (straty) z tytułu różnic kursowych	
3. Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)	-750.000
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)	0
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej	
I. Wpływy	607.500

3. Z aktywów finansowych, w tym:	607.500
a) w jednostkach powiązanych	
b) w pozostałych jednostkach	
– zbycie aktywów finansowych	
– dywidendy i udziały w zyskach	607.500
II. Wydatki	
III. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej (I – II)	607.500

W ramach tej korekty „Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)” odsetki zapłacone są wyłączone z wyniku finansowego ze znakiem plus, a następnie wykazywane w odpowiednich pozycjach działalności finansowej jako wydatki (w pozycji „odsetki”).

■ PRZYKŁAD

Spółka ABC w bieżącym okresie naliczyła odsetki od kredytów 582.000 zł, ale zapłacone zostały jedynie w kwocie 530.000 zł. Spółka zapłaciła też ujęte wynikowo w poprzednim okresie odsetki od pożyczek 45.000 zł. W związku z posiadanymi lokatami długoterminowymi otrzymano odsetki 165.000 zł.

Odsetki te zostały następująco ujęte w rachunku zysków i strat:

G. Przychody finansowe

II. Odsetki, w tym:

– od jednostek powiązanych.

H. Koszty finansowe

I. Odsetki, w tym:

– dla jednostek powiązanych.

W rachunku przepływów pieniężnych prezentacja będzie następująca:

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Zysk (strata) netto	-417.000,00
II. Korekty razem	417.000,00
3. Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy) + 582.000 – 165.000	417.000,00
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I±II)	

B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej	–
I. Wpływy	165.000,00
3. Z aktywów finansowych, w tym:	
a) w jednostkach powiązanych	
b) w pozostałych jednostkach	
– odsetki	165.000,00
II. Wydatki	
III. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej (I – II)	165.000,00
C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej	
I. Wpływy	
II. Wydatki	575.000,00
8. Odsetki 530.000 + 45.000	575.000,00
III. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (I – II)	–575.000,00
D. Przepływy pieniężne netto razem (A.III ± B.III ± C.III)	–410.000,00

Kolejnym krokiem jest wyeliminowanie odsetek i dywidend naliczonych, lecz nieotrzymanych ani niewypłaconych. Stanowią odpowiednio korektę wyniku finansowego ze znakiem plus lub minus, tj. przeciwnym do posiadanego; ze względu na ich niepieniężny charakter nie są one uwzględniane w przepływach działalności inwestycyjnej lub finansowej oraz nie wykazuje się ich w zmianie stanu należności lub zobowiązań (w pozycjach odpowiednio: A.II.7 lub A.II.8 rachunku przepływów pieniężnych). KSR 1 wskazuje, iż rozwiązaniem alternatywnym jest nieuwzględnianie odsetek i dywidend naliczonych, lecz nieotrzymanych ani niewypłaconych w omawianej korekcie, ale należy je wtedy wykazać odpowiednio w zmianie stanu należności lub zobowiązań (w pozycjach: A. II.7 lub A. II.8 rachunku przepływów pieniężnych).

■ PRZYKŁAD

W ramach podziału wyniku finansowego za poprzedni rok udziałowcy postanowili wypłacić dywidendę w kwocie 800.000 zł, ale zarząd wypłacił jedynie 450.000 zł. Spółka ma też prawo do uzyskania udziału w zyskach spółki zależnej – należna kwota 600.000 zł została otrzymana w połowie (tj. 300.000 zł) i od otrzymanych środków został pobrany podatek dochodowy.

Ujęcie w rachunku zysków i strat

G. Przychody finansowe

I. Dywidendy i udziały w zyskach, w tym: 600.000 zł;

- a) od jednostek powiązanych, w tym:
- w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale 600.000 zł,
- Dywidendy do wypłaty są podziałem wyniku finansowego i nie wpływają na jego wysokość.

W rachunku przepływów powyższe zdarzenia zostaną zaprezentowane:

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Zysk (strata) netto	600.000,00
II. Korekty razem	-600.000,00
3. Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)	-600.000,00
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)	-
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej	
I. Wpływy	243.000,00
3. Z aktywów finansowych, w tym:	243.000,00
a) w jednostkach powiązanych	
b) w pozostałych jednostkach	243.000,00
– zbycie aktywów finansowych	
– dywidendy i udziały w zyskach	243.000,00
II. Wydatki	
III. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej (I – II)	243.000,00
C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej	
I. Wpływy	
II. Wydatki	450.000,00
2. Dywidendy i inne wypłaty na rzecz właścicieli	450.000,00
III. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (I – II)	-450.000,00
D. Przepływy pieniężne netto razem (A.III ± B.III ± C.III)	-207.000,00

■ PRZYKŁAD

Spółka w 2019 roku naliczyła odsetki 60.000 zł od zaciągniętego kredytu, ale ich nie zapłaciła. Z kolei w kolejnym roku naliczyła odsetki w kwocie 63.000 oraz dokonała zapłaty odsetek 60.000 z poprzedniego roku. Musi więc, sporządzając rachunek przepływów pieniężnych za bieżący rok wyeliminować z działalności operacyjnej naliczone kosztowe odsetki w 2020 r. oraz w ramach działalności finansowej uwzględnić wydatek 60.000 zł

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Zysk (strata) netto	-63000
II. Korekty razem	63000
3. Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)	63000
4. Zysk (strata) z działalności inwestycyjnej	
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I±II)	0,00
C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej	
II. Wydatki	
8. Odsetki	60000
9. Inne wydatki finansowe	
III. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (I-II)	-60000
D. Przepływy pieniężne netto razem (A.III±B.III±C.III)	-60000

Korekta nr 4. Zysk (strata) z działalności inwestycyjnej

Kolejna korekta ma na celu wyeliminowanie z zysku (straty) netto efektów zdarzeń, które w rachunku przepływów pieniężnych są zaliczane do działalności inwestycyjnej. Są to zyski i straty ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych i inwestycji, likwidacji tych składników, a także przekazane darowizny niepieniężne, nadwyżki i niedobory inwentaryzacyjne, niepieniężne straty i zyski nadzwyczajne oraz aktualizacje wartości. Są to pozycje niepieniężne.

Korekty obejmują w szczególności:

- (-) zysk (+) stratę na sprzedaży składników działalności inwestycyjnej,
- (+) stratę na likwidacji składników działalności inwestycyjnej, tj. wartość netto zlikwidowanych składników,
- (+) przekazane darowizny niepieniężnych składników działalności inwestycyjnej,
- (-) ujęte w wyniku finansowym, ujawnione nadwyżki inwentaryzacyjne składników działalności inwestycyjnej,
- (+) ujęte w wyniku finansowym, ujawnione niedobory inwentaryzacyjne składników działalności inwestycyjnej,
- koszty i przychody związane ze zdarzeniami losowymi, których wystąpienie i skutki są zarówno możliwe, jak i trudne do przewidzenia i które są lub nie są związane z ogólnym ryzykiem prowadzenia działalności (plus lub minus),

- odpisy korygujące wartość składników aktywów trwałych oraz krótkoterminowych aktywów finansowych z tytułu trwałej utraty wartości i ich korekty (plus lub minus),
- aktualizację wyceny aktywów finansowych, jeżeli jej skutki są odnoszone na wynik finansowy (np. aktualizacja wartości aktywów finansowych krótkoterminowych do wartości rynkowej *in minus* – korekta ze znakiem plus), chyba że jednostka wykazuje ją w pozycji A.II.10: Pozostałe korekty.

■ PRZYKŁAD

Spółka sprzedała w bieżącym roku maszynę o wartości początkowej 60.000 zł i dotychczasowym umorzeniu 48.000 zł. Uzyskano cenę 20.000 zł + 4.600 zł VAT. Odbiorca zapłacił połowę.

W tym wypadku zaznaczyć należy, iż w rachunku zysków i strat został rozpoznany pozostały przychód operacyjny w pozycji D. Pozostałe przychody operacyjne, I. Zysk z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych 12.000 zł.

Pozostało w bilansie zobowiązanie z tytułu VAT, które jest zobowiązaniem związanym z działalnością operacyjną – zwiększenie zobowiązań o 4.600 zł.

Natomiast należność od odbiorcy maszyny nie jest należnością związaną z działalnością operacyjną w rozumieniu *cash flow* i nie będzie wpływała na zmianę stanu należności, z wyjątkiem części VAT, który przypada na niezapłaconą kwotę.

Zdarzenie to wpłynie na sprawozdanie z przepływów pieniężnych następująco:

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Zysk (strata) netto	12.000,00
II. Korekty razem	- 9.700,00
4. Zysk (strata) z działalności inwestycyjnej	-12.000,00
6. Zmiana stanu zapasów	
7. Zmiana stanu należności	- 2.300,00
8. Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych, z wyjątkiem pożyczek i kredytów	4.600,00
10. Inne korekty	-
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)	2.300,00
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej	
I. Wpływy	10.000,00
1. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	10.000,00
II. Wydatki	

III. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej (I – II)	10.000,00
D. Przepływy pieniężne netto razem (A.III ± B.III ± C.III)	12.300,00

■ PRZYKŁAD

Spółka ABC posiadała maszynę o wartości księgowej 50.000 zł. W związku ze zdarzeniem losowym maszyna została zlikwidowana. Dodatkowe koszty poniesione w związku z likwidacją wyniosły 1.230 zł (w tym VAT 230 zł) i zostały opłacone.

Skutki tego zdarzenia, które spowodowało obniżenie wyniku finansowego o 51.000 zł, będą w sprawozdaniu finansowym prezentowane następująco:

W rachunku zysków i strat w pozycji Pozostałe koszty operacyjne – Strata z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych kwota 51.000 zł (50.000 zł + 1.000 zł)

W rachunku przepływów pieniężnych:

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Zysk (strata) netto	-51.000,00
II. Korekty razem	51.230,00
4. Zysk (strata) z działalności inwestycyjnej	51.000,00
6. Zmiana stanu zapasów	
7. Zmiana stanu należności	230,00
8. Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych, z wyjątkiem pożyczek i kredytów	-
10. Inne korekty	-
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)	230,00
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej	
I. Wpływy	-
1. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	-
II. Wydatki	1.000,00
4. Inne wydatki inwestycyjne	1.000,00

■ PRZYKŁAD

Spółka ABC posiadała zestawy komputerowe, których zaprzestała użytkować, o wartości księgowej 17.000 zł. Przekazała je jako darowiznę na rzecz domu dziecka. Darowizna ta spowodowała powstanie pozostałego kosztu operacyjnego (prezentowany w pozycji Strata z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych 17.000 zł).

W rachunku przepływów pieniężnych będzie to zdarzenie pokazane:

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Zysk (strata) netto	- 17.000,00
II. Korekty razem	17.000,00
4. Zysk (strata) z działalności inwestycyjnej	17.000,00
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)	-

■ PRZYKŁAD

Spółka w czasie inwentaryzacji środków trwałych i wyposażenia ujawniła niedobory w urządzeniach o wartości 42.000 zł oraz nadwyżki w wyposażeniu 17.000 zł. Po uzyskaniu wyjaśnień przez komisję inwentaryzacyjną kierownik jednostki postanowił:

- niedobory o wartości 30.000 zł uznać jako niedobory niezawinione – zostały one zaprezentowane w rachunku zysków i strat jako Pozostałe koszty operacyjne – Inne 30.000 zł.
- niedobory o wartości 12.000 zł uznać za zawinione – roszczenie wobec pracowników ujęto jako należność w bilansie – Aktywa obrotowe, II należności krótkoterminowe, Inne 12.000 zł.

Nadwyżki ujęto w rachunku zysków i strat w pozycji IV. Inne przychody operacyjne jako pozostałe przychody operacyjne o wartości 17.000 zł.

Wynik na tych zdarzeniach wyniósł (13.000 zł) – strata.

W rachunku przepływów pieniężnych skutki tej inwentaryzacji zostaną odzwierciedlone następująco:

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Zysk (strata) netto	- 13.000,00
II. Korekty razem	13.000,00
4. Zysk (strata) z działalności inwestycyjnej	13.000,00
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)	-

■ PRZYKŁAD

Spółka posiada następujące papiery wartościowe, których skutki wyceny i sposób jej ujęcia przedstawia tabela:

Inwestycje	Wartość początkowa	Wartość na dzień bilansowy	Zmiana	Ujęcie zmiany
akcje A – inwestycje krótkoterminowe	52.000,00	48.000,00	– 4.000,00	koszty finansowe
Akcje B – inwestycje długoterminowe	125.000,00	145.000,00	20.000,00	kapitał z aktualizacji wyceny
Akcje C – inwestycje długoterminowe	156.200,00	145.300,00	– 10.900,00	koszty finansowe
Akcje D – inwestycje długoterminowe	32.020,00	48.500,00	16.480,00	przychody finansowe
Akcje E – inwestycje długoterminowe	458.960,00	443.210,00	– 15.750,00	kapitał z aktualizacji wyceny
Obligacje C – inwestycje krótkoterminowe – odsetki	592.300,00	596.520,00	4.220,00	przychody finansowe
Obligacje A – inwestycje długoterminowe – odsetki	85.620,00	88.230,00	2.610,00	przychody finansowe
Obligacje B – inwestycje długoterminowe wartość godziwa	653.260,00	659.630,00	6.370,00	przychody finansowe
Razem wpływ na wynik finansowy			14.780,00	
Razem wpływ na kapitał z aktualizacji wyceny			4.250,00	

Odzwierciedlenie powyższej wyceny zostanie zaprezentowane w rachunku przepływów pieniężnych następująco:

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Zysk (strata) netto	14.780,00
II. Korekty razem	– 14.780,00
4. Zysk (strata) z działalności inwestycyjnej	– 14.780,00
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)	0,00

W rachunku przepływów pieniężnych nie znajdzie w ogóle odzwierciedlenia wycena dokonywana poprzez kapitał z aktualizacji wyceny.

Korekta 5. Zmiana stanu rezerw

Kolejne korekty mają na celu wyeliminowanie zmian niepieniężnych dotyczących działalności operacyjnej. Ustalane są one poprzez analizę zmian pozycji prezentowanych w bilansie. Trzeba jednak pamiętać, iż czasem zachodzą zdarzenia, które muszą być dodatkowo wyłączone z tych pozycji.

Pierwszą bilansową korektą jest Zmiana stanu rezerw. Ujmuje się tu zmianę stanu rezerw na zobowiązania, wykazanych w poz. B.I pasywów bilansu. Oznacza to, iż analizowana jest zarówno zmiana rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego, rozliczeń międzyokresowych biernych związanych ze świadczeniami pracowniczymi, jak i pozycja Pozostałe rezerwy, która obejmuje zarówno rezerwy tworzone zgodnie art. 35d uor, jak i rozliczenia międzyokresowe bierne ujmowane zgodnie z art. 39 ust. 2 uor.

Zwiększenie stanu rezerw wykazuje się ze znakiem plus, a ich zmniejszenie ze znakiem minus.

Analizując tę pozycję, należy zwrócić uwagę na zmiany stanu rezerw na odroczony podatek dochodowy, ponieważ jeżeli rezerwę na podatek utworzono z pominięciem wyniku finansowego netto bieżącego okresu, w ciężar kapitału (funduszu) własnego (na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny), to tej zmiany się nie uwzględnia.

■ WAŻNE

Gdyby zachodziła różnica między zmianą stanu tej pozycji w rachunku przepływów pieniężnych a analogiczną zmianą stanu w bilansie, to przyczynę powstania różnicy wyjaśnia się w ustępie 4 dodatkowych informacji i objaśnień.

■ PRZYKŁAD

Stan rezerw w spółce A prezentuje poniższa tabela:

Rezerwa	Stan na początek okresu	Stan na koniec okresu	Bilansowa zmiana
1. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	687.200,00	714.200,00	27.000,00
– utworzona od zdarzeń rozliczanych wynikowo	452.000,00	458.000,00	6.000,00
– utworzona od zdarzeń rozliczanych z kapitałem własnym	235.200,00	256.200,00	21.000,00
2. Rezerwa na świadczenia emerytalne i podobne	742.130,00	756.500,00	14.370,00
– długoterminowa	685.930,00	695.200,00	9.270,00
– krótkoterminowa	56.200,00	61.300,00	5.100,00
3. Pozostałe rezerwy	714.380,00	738.530,00	24.150,00
– rezerwy na naprawy gwarancyjne	65.230,00	59.630,00	-5.600,00
– rezerwy na bonusy dla sprzedawców	145.200,00	185.200,00	40.000,00
– rezerwy na premie dla odbiorców	25 630,00	45.800,00	20.170,00
– rezerwa na restrukturyzację zakładu X	–	52.300,00	52.300,00
– rezerwa na odszkodowania środowiskowe	20.000,00	95.600,00	75.600,00
– rezerwa na spory sądowe	458.320,00	300.000,00	-158.320,00
Razem rezerwy	2.143.710,00	2.209.230,00	65.520,00

Odzwierciedlenie tych rezerw w rachunku przepływów pieniężnych będzie następujące:

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Zysk (strata) netto	-44.520,00
II. Korekty razem	44.520,00
5. Zmiana stanu rezerw	44.520,00
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)	–

Korekta nr 6. Zmiana stanu zapasów

Ta korekta jest związana z wyeliminowaniem pozyskania zapasów towarów, materiałów i produktów, w tym niezakończonych. Odpowiada zmianie stanu zapasów wykazanych w poz. B.I aktywów bilansu. Wzrost zapasów wykazuje się ze znakiem minus, ponieważ ich nabycie wymagało zaangażowania środków pieniężnych.

Zmniejszenie prezentuje się ze znakiem plus, ponieważ uwolniono środki pieniężne. Nie ma potrzeby analizować szczegółowo przyczyn zmniejszeń zapasów, ponieważ zmiany związane z odpisami aktualizacyjnymi, przekazaniem zapasów w darowiznie czy otrzymaniem takich darowizn „osiadają” w bilansowej zmianie stanu.

■ PRZYKŁAD

Spółka A posiadała na początek roku zapasy o wartości 400.000 zł. Zapasy nie zostały sprzedane, dokonano jedynie odpisu aktualizacyjnego na kwotę 50.000 zł. Odpis został ujęty jako pozostały koszt operacyjny.

W rachunku przepływów pieniężnych prezentacja będzie następująca:

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Zysk (strata) netto	-50.000,00
II. Korekty razem	50.000,00
6. Zmiana stanu zapasów	50.000,00
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)	0,00

■ PRZYKŁAD

Spółka ABC posiadała towary o wartości 700.000 zł. Przekazała je jako darowiznę towarów o wartości 15.000 zł na rzecz domu dziecka. Darowizna ta spowodowała: Zmniejszenie stanu zapasów o 15.000 zł.

Powstanie pozostałego kosztu operacyjnego (prezentowany w pozycji III. Inne koszty operacyjne) 15.000 zł.

W rachunku przepływów pieniężnych będzie to zdarzenie pokazane:

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Zysk (strata) netto	-15.000,00
II. Korekty razem	15.000,00

4. Zysk (strata) z działalności inwestycyjnej	–
6. Zmiana stanu zapasów	15.000,00
7. Zmiana stanu należności	–
8. Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych, z wyjątkiem pożyczek i kredytów	–
10. Inne korekty	–
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)	–

W pozycji Zmiana stanu zapasów nie uwzględnia się np. zmiany stanu zapasów z tytułu wkładu niepieniężnego otrzymanego lub przekazanego pod postacią składników aktywów obrotowych (zapasów) czy zmiany stanu zapasów z tytułu ich przeniesienia do środków trwałych (w tym w budowie) lub przekwalifikowania środków trwałych do zapasów. Podobnie jak w przypadku rezerw, jeśli zachodzi różnica między zmianą stanu zapasów w rachunku przepływów pieniężnych oraz w bilansie, to przyczynę powstania różnicy wyjaśnia się w ustępie 4 dodatkowych informacji i objaśnień.

■ PRZYKŁAD

Spółka A rozpoczęła w bieżącym okresie produkcję i wytworzyła wyroby o wartości 100.000 zł. Zobowiązania poniesione w związku z produkcją wyniosły 100.000 zł i nie zostały opłacone. Wyroby o wartości 60.000 zł zostały sprzedane za 80.000 (VAT pominięto). Należności zostały opłacone w kwocie 55.000 zł. Wyroby o wartości 10.000 zł przekazano jako środki trwałe na potrzeby jednostki, a wyroby o wartości 3.000 zł przekazano jako darowiznę.

Bilansowa zmiana zapasów wynosi zatem wzrost zapasów o 27.000 zł ($100.000 \text{ zł} - 60.000 \text{ zł} - 10.000 \text{ zł} - 3.000 \text{ zł} = 27.000 \text{ zł}$).

Z bilansowej zmiany należy wyłączyć jednak przekwalifikowanie produktów na środki trwałe, a to oznacza, iż do rachunku przepływów wzięta będzie zmiana w kwocie 37.000 zł.

Dodatkowo należy zaznaczyć, iż zwiększyły się należności o 25.000 zł ($80.000 \text{ zł} - 55.000 \text{ zł}$).

Jako koszty została rozpoznana kwota 63.000 zł, z czego 60.000 zł jako koszt wytworzenia sprzedanych wyrobów i 3.000 zł jako pozostałe koszty operacyjne, przychody ze sprzedaży to 80.000 zł, czyli zysk 17.000 zł.

Powyższe zdarzenia zostaną następująco odzwierciedlone w rachunku przepływów pieniężnych:

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Zysk (strata) netto	17.000,00
II. Korekty razem	38.000,00
6. Zmiana stanu zapasów	-37.000,00
7. Zmiana stanu należności	-25.000,00
8. Zmiana stanu zobowiązań	100.000,00
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)	55.000,00

Zmiana stanu środków pieniężnych wykazana w RPP jest zgodna w kwotę otrzymaną z tytułu spłaty należności przez kontrahentów.

Korekta 7. Zmiana stanu należności

Korekta ta ma na celu uchwycenie, jak część z należności przyczyniła się do zwiększenia stanu środków trwałych. Wartość tej korekty odpowiada zmianie stanu należności wykazanych w poz. A.III i B.II aktywów bilansu i wynika z faktu, iż należności z tytułu sprzedaży na zasadach kredytu kupieckiego, także o terminie płatności powyżej roku (od dnia powstania należności), zalicza się do działalności operacyjnej. Aby prawidłowo ustalić wartość tej korekty, należy sprawdzić, jakie należności są ujmowane na kontach rozrachunków z odbiorcami. Nie uwzględnia się tu bowiem zmiany stanu należności dotyczących działalności inwestycyjnej, np. z tytułu sprzedaży środków trwałych lub z operacji i zdarzeń niepieniężnych, jak np. z zamiany należności z tytułu dostaw i usług na udziały.

■ PRZYKŁAD

W spółce A na koncie 201 „Rozrachunki z odbiorcami” ujęto:

Faktury sprzedaży usług na kwotę 8.230.000 zł + 1.892,90 zł VAT = 10.122,90 zł

Faktury korygujące sprzedaż usług 450.000 zł + 103.500 zł = 553.500 zł

Noty odsetkowe dotyczące sprzedaży usług 17.000 zł

Faktury za sprzedaż zbędnych mebli i wyposażenia to 120.000 zł + 27.600 zł =
= 147.600 zł

Analizując zmianę stanu należności, nie bierze się pod uwagę w tej spółce kwot wynikających ze sprzedaży mebli i wyposażenia – są to należności związane z działalnością inwestycyjną.

Wzrost należności związanych z działalnością operacyjną wykazuje się ze znakiem minus, a zmniejszenie ze znakiem plus. Analizuje się w tej pozycji przede wszystkim zmiany:

- należności z tytułu dostaw i usług – zarówno te do 12 miesięcy, jak i powyżej;
- należności publicznoprawnych – z tytułu podatku dochodowego, ZUS, także nadwyżkę VAT naliczonego nad należnym;
- należności od pracowników – z tytułu zaliczek na poczet wynagrodzeń, nierozliczonych podróży służbowych, pożyczek udzielonych ze środków ZFŚS;
- należności sporne z kontrahentami, pracownikami.

Nie uwzględnia się natomiast należności ze sprzedaży środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych, dotyczących nieruchomości inwestycyjnych, od właścicieli z tytułu wpłat na kapitał podstawowy czy dopłat do kapitału rezerwowego, od podmiotów nabywających papiery wartościowe zarówno te, które jednostka wyemitowała, jak i zmniejszające stan inwestycji. Ze zmiany stanu należności należy też wyeliminować zdarzenia, które nigdy nie będą miały związku z przepływami pieniężnymi, np. konwersja należności z tytułu dostaw i usług na inwestycje. Nie ma potrzeby w żaden specjalny sposób analizować naliczania odsetek od należności czy dokonywanych odpisów aktualizacyjnych.

■ PRZYKŁAD

Spółka Astra posiadała na początek okresu należność o wartości 475.000 zł, w czasie bieżącego okresu otrzymano zapłatę 230.000 zł, naliczono odsetki 4.650 zł (przychody finansowe) i dokonano odpisu aktualizacyjnego 43.200 zł (pozostałe koszty operacyjne).

Zatem wynik finansowy z związku z tymi transakcjami to strata $43.200 \text{ zł} + 4.650 \text{ zł} = 38.550 \text{ zł}$.

Stan należności na koniec okresu w bilansie wynosi $475.000 \text{ zł} - 230.000 \text{ zł} + 4.650 \text{ zł} - 43.200 = 206.450 \text{ zł}$.

Bilansowa zmiana to $BZ 206.450 \text{ zł} - BO 475.000 \text{ zł} = -268.550 \text{ zł}$.

W rachunku przepływów operacyjnych zostanie to przedstawione:

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Zysk (strata) netto	-38.550,00
II. Korekty razem	268.550,00
6. Zmiana stanu zapasów	-
7. Zmiana stanu należności	268.550,00
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)	230.000,00

Kwota przepływów jest zgodna z kwotą otrzymanej zapłaty należności.

■ PRZYKŁAD

Spółka posiada następujące tytuły należności:

Należność z tytułu	Stan na początek okresu	Stan na koniec okresu	Bilansowa zmiana
– dostaw i usług	3.256.230,00	4.856.200,00	<u>1.599.970,00</u>
– podatku dochodowego PIT	56.230,00	159.800,00	<u>103.570,00</u>
– VAT	85.620,00	125.620,00	<u>40.000,00</u>
– pobranych zaliczek pracowniczych	3.256,00	4.800,00	<u>1.544,00</u>
– zaliczek na poczet zakupu środków trwałych	45.000,00	356.200,00	311.200,00
– sprzedaży środków trwałych	96.000,00	48.500,00	-47.500,00
– podatku dochodowego CIT	49.500,00	35.620,00	- <u>13.880,00</u>
– zaliczek na poczet dywidendy	150.000,00	520.000,00	370.000,00
– zaliczek na poczet objęcia udziałów w spółce X	72.000,00	–	-72.000,00
		Razem zmiana	2.292.904,00
		zmiana do RPP	731.204,00

* Podkreślono te, które należy uwzględnić.

Zostaną one w następujący sposób uwzględnione w rachunku przepływów pieniężnych:

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Zysk (strata) netto	–
II. Korekty razem	- 1.731.204,00
6. Zmiana stanu zapasów	–
7. Zmiana stanu należności	- 1.731.204,00
8. Zmiana stanu zobowiązań	–
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)	- 1.731.204,00